

Miscellanea

Vlado Ravnik – osemdesetletnik

Jubilantov v slovenski botaniki se razmeroma redko spomnimo, še najmanj takšnih, ki obhajajo življenjsko 80-letnico. Vlado Ravnik, rojen v Kranju, jo je 7. oktobra 2004. Vojno obdobje je povzročilo, da je biologijo v Ljubljani začel študirati šele po končani 2. vojni (1946) in z zoološko diplomsko nalogo, za katero je bil nagraden s študentsko Prešernovo nagrado, diplomiral leta 1953. Vso delovno dobo (1954-1994) je izpolnil na isti ustanovi, ki pa se je različno imenovala. Leta 1954 je postal asistent na tedanjem botaničnem inštitutu in vrsto let vodil vaje iz predmeta Taksonomija rastlin, na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo pa vaje iz predmeta Farmaceutvska botanika. Pozneje je kot vnaprej habilitirani docent Farmaceutvske botanike na isti fakulteti tudi predaval. Leta 1981 je bil prvič in leta 1986 še drugič izvoljen v naziv izrednega profesorja za predmeta Taksonomija rastlin in Farmaceutvska botanika. V letih 1977-1979 je bil predstojnik Katedre za botaniko na Oddelku za biologijo Biotehniške fakultete. Krajši čas je na Oddelku za biologijo predaval Sistematsko botaniko, v zadnjih letih delovne dobe pa Splošno botaniko, ter na Pedagoški fakulteti Sistematsko botaniko. Upokojen je bil kot sedemdesetletnik, v oktobru 1994.

V. Ravnik je doktoriral leta 1963 z disertacijo, v kateri je obravnaval taksonomsko-horološke razmere vrste *Globularia cordifolia* v Sloveniji, ki so jih dotlej »motile« navedbe o pojavljanju vrste *G. bellidifolia* na istem območju. Dokazal je, da na območju od Jugovzhodnih Apeniškkih Alp do Makedonije uspevajo populacije, ki se sicer razlikujejo v več znakih, a ne toliko, da bi lahko razlikovali omenjeni vrsti. V nadaljnjem je raziskoval še taksonomijo nekaterih drugih taksonov slovenske flore, zlasti kukavičevk. Obravnaval je pomen resupinacije pri rodovih *Gymnadenia* in *Nigritella* in opisal do tedaj napačno pojmovani svetlorožnati takson murk iz Kamniških Alp in dela Karavank ter ga imenoval *Nigritella lithopolitana*, kar je bilo pozneje splošno sprejeto. Kot novost v slovenski flori je ugotovil pojavljanje kukavičevk *Dactylorhiza maculata* subsp. *transsilvanica* in *D. fuchsii*. Podobno kot pri mračicah je ugotovil tudi pri telohih, da se v Sloveniji pojavlja le en takson te vrste, *Helleborus niger* subsp. *niger*, medtem ko so navedbe za podvrsto *macranthus* zmotne.

Na Vrtači v Karavankah je odkril križanec med zvončicama *Campanula cohleariifolia* in *C. zoyssii* in ga opisal kot vrtaško zvončico (*Campanula* × *vtacensis*). Col na robu Trnovske planote je klasično nahajališče trpotca, ki ga je Ravnik opisal kot *Plantago argentea* subsp. *liburnica*. Razširjena je v Italiji v Apuanskih Apeninih in Furlaniji, v submediteranskem območju Slovenije, na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini in Črni Gore. V vseh treh izdajah Male flore Slovenije je obdelal niz družin, razvidnih iz bibliografskega seznama.

V izdajah Male flore Slovenije je sodeloval tudi kot ilustrator, saj ga je za to nalogo usposabljal veliko risarsko znanje. Leta 1961 je ilustriral knjigo F. Sušnika in A. Martinčiča »Poznate strupene rastline?«. Po v naravi nabranih rastlinah je v barvah narisal tabele za slovensko alpsko floro, ki pa ni izšla. Del teh ilustracij je pozneje objavil v dveh knjižicah, ki sta izšli v zbirki Čebelica. Že kot upokojenec pa se je posebej izkazal s samostojnim delom »Rastlinstvo naših gora«, ki je leta 1999 izšlo pri Tehniški založbi Slovenije. V njem, podnaslovljenem kot »Ikonografija rastlin Julijskih in Kamniško-Savinjskih Alp ter Karavank«, je v akvarelni tehniki res mojstrsko prikazal 180 vrst slovenske alpske flore, doslej prvi večji in povsem slovenski priročnik za alpsko floro.

Mnogo je tudi fotografiral ter z risbo in s fotografijo opremil svoje številne (79) poljudne prispevke v Proteusu. V njih je posebno pozornost posvečal tujim, pri nas le gojenim rastlinam, nekaterim zdravilnim rastlinam in nenavadnim oblikam rastlin. 28 člankov je posvečenih vsem tedaj znanim slovenskim orhidejam, ki jih je prikazal z lastnimi risbami in fotografijami. Za prvo slovensko rastlinsko serijo znamk (1994) je narisal kranjski jeglič, hladnikovko, Blagayev volčin in Zoisovo zvončico, nato pa še iglavce za podobno serijo.

Ko smo mu ob sedemdesetletnici napisali več dobrih želja, lahko deset let pozneje rečemo, da so se nekatere lepo uresničile. Poleg »Rastlinstva naših gora« je namreč zbral tudi svojo vednost o svojih ljubljankah, orhidejah Slovenije, in jih skupaj z barvnimi fotografijami in lastnimi risbami predstavil v knjigi »Orhideje Slovenije« (Tehniška založba Slovenije, 2002). Knjiga je sicer doživela nekaj kritičnih pripomb, vseeno pa predstavlja edino slovensko delo o večji rastlinski družini.

Kolega Vlado Ravnik je eden od učencev in sodelavcev prof. Ernesta Mayerja. S svojim delom se je trajno vpisal v zgodovino slovenske botanike. Za to delo smo mu slovenski botaniki hvaležni in mu želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let.

Bibliografija Vlada Ravnika

V njej smo zbrali le Ravnikova znanstvena iz strokovna dela, medtem ko je njegov obsežni prispevek reviji *Proteus* razviden iz »Kazala šestdesetih letnikov Proteusa« (urednik M. Gogala, Prirodoslovno društvo Slovenije, 1999).

Samostojne izdaje

Cvetje naših gora. Napisal in narisal Vlado Ravnik. Mladinska knjiga, Ljubljana 1966, 20 neoštevilčenih strani. Knjižnica Čebelica 103.

Cvetje naših gora II. del. Napisal in narisal Vlado Ravnik. Mladinska knjiga, Ljubljana 1969, 20 neoštevilčenih strani. Knjižnica Čebelica 127.

Mala flora Slovenije (obdelava družin *Taxaceae*, *Cupressaceae*, *Abietaceae*, *Cistaceae*, *Tamaricaceae*, *Elatinaceae*, *Droseraceae*, *Violaceae*, *Thymelaeaceae*, *Eleagnaceae*, *Lythraceae*, *Myrtaceae*, *Punicaceae*, *Trapaceae*, *Onagraceae*, *Haloragaceae*, *Hippuridaceae*, *Aquifoliaceae*, *Celastraceae*, *Staphyleaceae*, *Rhamnaceae*, *Vitaceae*, *Moraceae*, *Cannabaceae*, *Ulmaceae*, *Urticaceae*, *Santalaceae*, *Loranthaceae*, *Orobanchaceae*, *Globulariaceae*, *Lentibulariaceae*, *Verbenaceae*, *Lamiaceae* (razen rodu *Thymus*), *Plantaginaceae*, *Alismataceae*, *Butomaceae*, *Hydrocharitaceae*, *Scheuchzeriaceae*, *Juncaginaceae*, *Zosteraceae* (incl. *Potamogetonaceae*, *Ruppiaceae* in *Posidoniaceae*), *Zannichelliaceae*, *Najadaceae*, *Orchidaceae*, *Araceae*, *Lemnaceae*, *Sparganiaceae*, *Typhaceae*). Cankarjeva založba v Ljubljani, 1969 (urednika A. Martinčič in F. Sušnik).

Mala flora Slovenije: praprotnice in semenke (obdelava družin *Ginkgoaceae*, *Pinaceae*, *Cupressaceae*, *Taxaceae*, *Cistaceae*, *Tamaricaceae*, *Elatinaceae*, *Droseraceae*, *Violaceae*, *Thymelaeaceae*, *Eleagnaceae*, *Lythraceae*, *Myrtaceae*, *Punicaceae*, *Trapaceae*, *Onagraceae*, *Haloragaceae*, *Hippuridaceae*, *Aquifoliaceae*, *Celastraceae*, *Staphyleaceae*, *Rhamnaceae*, *Vitaceae*, *Moraceae*, *Cannabaceae*, *Ulmaceae*, *Urticaceae*, *Santalaceae*, *Loranthaceae*, *Orobanchaceae*, *Globulariaceae*, *Lentibulariaceae*, *Verbenaceae*, *Lamiaceae* (razen rodu *Thymus*), *Plantaginaceae*, *Alismataceae*, *Butomaceae*, *Hydrocharitaceae*, *Scheuchzeriaceae*, *Juncaginaceae*, *Zosteraceae*, *Potamogetonaceae*, *Ruppiaceae*, *Posidoniaceae*, *Zannichelliaceae*, *Najadaceae*, *Orchidaceae*, *Araceae*, *Lemnaceae*, *Sparganiaceae*, *Typhaceae*). Državna založba Slovenije, Ljubljana 1984 (urednika Andrej Martinčič in Franc Sušnik).

Mala flora Slovenije: Ključ za določanje praprotnic in semenk (obdelava družin *Ulmaceae*, *Moraceae*, *Cannabaceae*, *Urticaceae*, *Droseraceae*, *Myrtaceae*, *Punicaceae*, *Onagraceae*, *Lythraceae*, *Haloragaceae*, *Staphyleaceae*, *Celastraceae*, *Rhamnaceae*, *Vitaceae*, *Santalaceae*, *Loranthaceae*, *Viscaceae*, *Thymelaeaceae*, *Elaeagnaceae*, *Elatinaceae*, *Violaceae*, *Cistaceae*, *Tamaricaceae*, *Aquifoliaceae*, *Globulariaceae*, *Orobanchaceae*, *Lamiaceae* (razen rodu *Thymus*), *Orchidaceae*, *Araceae*, *Lemnaceae*. Tehniška Založba Slovenije, Ljubljana 1999 (urednik Andrej Martinčič).

Rastlinstvo naših gora: Ikonografija Julijskih in Kamniško-Savinjskih Alp ter Karavank. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana 1999, 192 str.

Orhideje Slovenije. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana 2002, 192 str.

Članki

- Regeneracija plavuti somiča (*Raphiurus nebulosus* Raf.) – Biol. vestnik 2: 36-39, 1953.
- Prispevek k morfologiji in sistematiki genusa *Nigritella* Rich. – Biol. vestnik 5: 3-10, 1956.
- Prispevek k morfologiji in sistematiki genusa *Nigritella* Rich. II – Biol. vestnik 8: 9-15, 1961.
- Zur morphologischen und taxonomischen Problematik von *Globularia cordifolia* L. im Bereiche der südöstlichen Kalkalpen und des illyrischen Übergangsgebietes. - Jahrb. Ver. Schutz. Alpenpfl. u. -Tiere 27: 119-121, 1962, München.
- Prispevek k morfologiji in sistematiki genusa *Nigritella* Rich. III Morfologija vrst genusov *Nigritella* in *Gymnadenia*.- Biol. vestnik 12: 65-75, 1964 (skupaj s F. Sušnikom).
- Morfološko-sistematska in horološka problematika vrste *Globularia cordifolia* L. s. lat. – SAZU, Razr. prir. med. vede, Odd. prir. vede, Razprave 8: 5-41, 1965.
- Campanula cochleariifolia* × *C. zoysii* = *Campanula* × *vrtacensis* Ravnik hybr. nov. - Phytion (Horn) 12: 169-172, 1967.
- Nekaj pripomb k morfologiji in sistematiki skupine *Helleborus niger* L. s.lat. v Sloveniji. – Biol. vestnik 17: 43-58, 1969.
- Nekaj o problematiki orhideje *Dactylorhiza maculata* (L.) Soó s. lat. – Biol. vestnik 20:31-37, 1972.
- Dactylorhiza maculata* (L.) Soó subsp. *transsilvanica* (Schur) Soó nova orhideja v flori Slovenije. Biol. vestnik 23: 53-58, 1975.
- Beitrag zur Kenntnis der Gattung *Nigritella* Rich. IV. *Nigritella lithopolitanica* V. Ravnik, spec. nov. - Acta Bot. Croat. 37: 171-182, 1978, Zagreb.
- Plantago argentea* Chaix in Vill. subsp. *liburnica* V. Ravnik subsp. nova. – Biol. vestnik 36, 3: 53-56, 1988.
- Thladiantha dubia* Bunge, v Sloveniji že najdena in spet pozabljena adventivna rastlina. – Proteus 50: 312-313, 1988.
- Rod *Nigritella* L.C.Richard v Jugovzhodnih Apneniških Alpah. – Razprave 4. razr. SAZU 31: 271-290, 1990.

Tone Wraber

NADA PRAPROTNIK: Blagajev volččin – naša botanična znamenitost. Fotografija Ciril Mlinar.

Prirodoslovni muzej Slovenije, Ljubljana 2004. 65 oštevilčenih strani.

V oktobru 2004 je izšla monografija o Blagayevem volččinu, sprva spomeniku kranjske, zdaj pa že dolgo tudi slovenske botanične vede in kulture. Napisala jo je dr. Nada Praprotnik, kustosinja za botaniko Prirodoslovnega muzeja Slovenije v Ljubljani. Knjiga je velikoformatna (21 × 30 cm) in bogato ilustriрана, prva knjiga, v celoti posvečena kaki znameniti rastlini domače flore.

Avtorica že v Uvodu upravičeno ugotavlja, da so o Blagayevem volččinu že mnogo pisali. Zakaj potem knjiga? Dosedanje res številne objave so namreč časovno in prostorsko zelo raztresene in zato večini interesentov komaj dostopne. Tudi se med ljudmi še vedno pojavlja kar precej napačnih predstav, npr. tista, da je edino nahajališče Blagayevega volččina samo na njegovem klasičnem nahajališču na Polhograjski Gori.

Bogato vednost o Blagayevem volččinu je avtorica razdelila na smiselno zastavljena poglavja, začnši s pripovedjo o odkritju leta 1837 in botaničnem opisu leta 1838 ter postavitvi še danes stoječega spomenika ob obisku saškega kralja v letu po odkritju. Sledi zanimiva medigra o najdbi in poimenovanju iste vrste, že leta 1780 odkrite od koroškega šolnika J. M. Lerchenfelda, z rojstnim priimkom Raditschnig. Imel jo je za alpski volččin in ta napačna vera, ki je trajala kar celo stoletje, je slovenski botaniki rešila

imensko prvenstvo. Iz poglavja o nadaljnjem odkrivanju v Sloveniji izvemo, kako se je večala vednost o volčinovi razširjenosti v naših krajih. Ob seznamu vsakokratnih najditeljev je treba pripomniti, da ga na Igalah ni odkril Borštner, temveč je to bila »gosposodična Pavla Borštner«, kot nam njeno ime v shedi k izdaji slečnika v »Kranjski eksikatni flori« sporoča Paulin. V naslednjem poglavju beremo o krčenju volčinovega pojavljanja na klasičnem nahajališču. Kot kustosinja za botaniko avtorica poroča tudi o pojavljanju Blagayevega volčina v eksikatnih zbirkah. Ni pa ji bilo znano, da so primerki Blagayevega volčina leta 1901 izšli tudi z nahajališča v Bosni in na Kranjskem v eksikatni zbirki, ki jo je izdajal botanični vrt Jurjevske univerze (rusko Jurjev, nemško Dorpat, zdaj estonsko Tartu, gre pa isto mesto v Estoniji). Primerke s Kranjske je nabral pri nas le po člankih o razširjenosti nekaterih vrst znani Leo Derganc, ki je v glasilu istega vrta 1902 objavil tudi članek o razširjenosti Blagayevega volčina, najbrž z isto vsebino kot v članku v glasilu Allgemeine botanische Zeitschrift istega leta. Kot v Sloveniji, kjer je bilo šele letos (2004) pri Idriji odkrito verjetno že v 2. polovici 19. stoletja tedanjemu idrijskemu zdravniku Dollinerju znano nahajališče, se tudi podatki o odkrivanju volčina zunaj Slovenije berejo kot »nikoli končana zgodba«. Ti podatki bodo prepričali tudi največje vernike v trditev o »samo pri nas rastoči rastlini«.

Sledi morfološki opis Blagayevega volčina, v katerem so najbrž najbolj zanimive fotografije njegovih semen, ki jih je le redko videti. Spomin sicer postaja luknjičav, vendar pisec tega prikaza meni, da je opažanje o semenitvi Blagayevega volčina v Juliani inž. C. Jegliču, zaslužnemu hortikulturniku tudi v tem vrtu, v začetku 60-ih let prejšnjega stoletja sporočil vrtnar A. Tožbar. Fitogeografska pripadnost igalke, kakor se naš volčin tudi imenuje, je po krivici pod streho ilirskega ali celo vzhodnoalpskega pokrova. V resnici gre za karpatsko-balkansko rastlino, ki pa se seveda močno uveljavlja tudi v ilirskem območju. Ekološko je prebivalka karbonatnih in ofiolitskih območij, pri čemer ekofiziološke lastnosti obeh na videz tako različnih podlag niti niso tako zelo različne. Oboje zahtevajo precejšnjo mero prilagojenosti na rastiščne zahteve. Ko avtorica navaja fitocenološko pripadnost, bi bilo koristno, da bi znanstvena imena rastlinskih združb vsaj nekoliko »razrahljala« z njihovo bolj poljudno razlago in tako te združbe približala povprečnemu bralcu. Blagayev volčin je hortikulturno privlačna rastlina, vendar izkušnje kažejo, da je kljub uspešni gojitvi razmeroma kratkoživa. Pisec se je o tem prepričal v vrtu inž. Jegliča, a izkušnje v Juliani govorijo tudi o njegovem vztrajanju na istem kraju. Zelo uspešno ga je razmnoževal botanik in vrtnar Vinko Strgar, vodja botaničnega vrta v Ljubljani, vendar je ta koristna dejavnost usahnila, predvsem pa se žal ni razširila med slovenskimi vrtnarji.

Blagayev volčin je po pravici simbol slovenskega naravovarstva. Ne samo, da je bil ob paniki prva rastlina, ki je bila zavarovana na nekdanjem Kranjskem in Štajerskem (1898), ampak je tudi zgodnji, na Slovenskem najbrž najstarejši primer za varstveno misel zaradi povsem etičnih razlogov, izrečeno iz resnično aristokratskih ust (Friderik Avgust II, 1838). Ime rastline se je že pojavilo kot ime gostilne v Črnem Vrhu, trgovine v Polhovem Gradcu, njena shematizirana podoba je v grbu občine Dobrova-Polhov Gradec. Njena dolga zgodovina je ob raznih jubilejih in drugih priložnostih prispevala k več zapisom, priložnostni razstavi, predstavljena pa je tudi na eni prvih rastlinskih znamk v samostojni Sloveniji, kar vse preberemo v knjigi.

Ko se odmika čas, se doma, še bolj pa v tujini, pojavljajo prikazi o delovanju zaslužnih prednikov. Avtentičnost pripovedi najbolj potrjujejo fotografije pomembnih izvirnikov. Nekaj tega, npr. Blagayev pismo Freyerju kot popotnico za poslana primerke še neznanega volčina, prinaša tudi monografija o Blagayevem volčinu, a bi takšnih dokumentov lahko bilo še več, predvsem pa v ne preveč pomanjšani velikosti.

Res hvalevredno in skrbno pripravljeno publikacijo, ki bo razširjala vednost o eni najbolj znanih rastlin slovenske flore, sklepajo angleški povzetek in seznam obsežne literature in virov. Zgodbo o Blagayevem volčinu ponazarjajo imenitne fotografije Cirila Mlinarja. Ob eni sem se spomnil na črno-beli posnetek Viktorja Petkovška, objavljen leta 1934 v Proteusu, ki ga je Julius Kugy pospremil, po ustnem sporočilu njegovega avtorja, z besedami »und königlich die *Daphne blagayana*«.

Tone Wraber

RADOSLAV V. ŽIKIĆ, ĐORĐE P. MARINKOVIĆ, ACA I. MARKOVIĆ & ANKA L.J. DINIĆ: Igor Andrejevič Rudski: Život i delo.

Srpsko biološko društvo »Stevan Jakovljević« u Kragujevcu. Kragujevac 2003, 87 str. + priloge (ponatise botaničnih razprav Igorja Rudskega).

Igor Rudski (1897, Vinica v Ukrajini-1944, Kragujevac, Srbija) je bil eden mnogih, ki so zapustili po prvi svetovni vojni nastalo boljševisko Sovjetsko zvezo. Gimnazijo je končal v domovini, v Kamenec-Podolsku, se vpisal na Zgodovinsko-Filozofsko fakulteto v Kijevu, bil mobiliziran in ranjen v bratovorni vojni v Kijevu. Domovino je zapustil 1920. leta in v tedanjo Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev prišel čez eno jadranskih pristanišč. Vsekakor se je leta 1921 vpisal na biologijo na univerzi v Beogradu in diplomiral 1925. leta. Prvo službeno mesto je nastopil na gimnaziji v makedonski Strumici, a že na začetku leta 1928 začel poučevati na gimnaziji v Kragujevcu, kjer je deloval do svoje smrti leta 1944.

Njegov profesor botanike v Beogradu je bil pomembni srbski rastlinski sistematik, fitogeograf, rastlinski ekolog in fiziolog Nedeljko Košanin (1874-1934). Še kot študent je Rudski botaniziral v beograjski okolici, po diplomi pa preučeval floro in vegetacijo okolice Strumice ter, po Košaninovem naročilu, floro Šar planine, Prokletij in Kopaonika ter floro in vegetacijo Šumadije. Tesno je sodeloval z beograjskim Naravoslovnim muzejem, med drugimi tudi s slovenskim rojakom Vojtehom Lindtnerjem. Muzeju je zapustil svoj herbarij in neobjavljene rokopise. Po Košaninovi smrti se je Rudski povezal z zagrebškim sistematom, fitogeografom in fitocenologom Ivom Horvatom (1897-1963), ki je Rudskega uvedel v metodiko Braun-Blanquetove fitocenološke (sigmatistične) šole. V letih 1935-1939 sta skupaj botanično raziskovala gore v Makedoniji. Rudski je bil prvi botanik, ki je po sigmatistični metodi raziskoval vegetacijo v Srbiji. Opisal je več gozdnih združb v Šumadiji, v delu, ki je posmrtno izšlo leta 1949, kar velja tudi za obsežni floristični opis Žljeba in Mokre planine v vzhodnih Prokletijah. Še vedno zbujata pozornost rman *Achillea alexandri-regis*, ki ga je Rudski odkril na gori Ošljak v Metohiji in opisal skupaj z nemškimi botanikom Bornmüllerjem (1934). Bibliografija Igorja Rudskega obsega 9 objavljenih del in 2 neobjavljena rokopisa.

Njegova dela so v glavnem težko dostopna, zaradi česar so se v Kragujevcu odločili, da jih ponatisnejo. Nastala je obsežna knjiga, na katere začetku avtorji izdaje prinašajo Rudskega biografijo, ki je od rojstva do diplome v Beogradu (1897-1925) še vedno precej nedognana, spomine na Rudskega, ki so jih prispevali njegovi dijaki, med njimi tudi Slovencem dobro znani Sergej D. Matvejev (1913-2003), oznako znanstvenega delovanja Rudskega in opis njegovega sodelovanja s sočasnimi botaniki ter povzetke v srbsčini, ruščini, francoščini in angleščini. Največji del knjige zavzemajo faksimilirani ponatise njegovih botaničnih del ter članek I. in M. Horvat o dveh novih perunikah iz Makedonije (1947), od katerih sta eno imenovala *Iris rudskiyi*, in nekrolog I. Horvata Igorju Rudskemu (1947).

Knjiga je obnovljeni prispevek k poznavanju flore in vegetacije na ozemlju južnih predelov nekdanje Jugoslavije, ki bo nedvomno zelo koristil vsem tistim iz mlajšega rodu ali tudi še prihajajočim, ki jih zanima ali šele bo zanimala ta tematika. Obenem je tudi kulturno dejanje, ki oživlja spomin na botanika Igorja Rudskega, sicer avtorja večjega dela knjige, in njegove botanične sodobnike. Obuja tudi spomin na emigrante iz carske Rusije, ki so, zlasti v kraljevini Jugoslaviji, a tudi še po 2. svetovni vojni, imeli pomembno vlogo v akademskem življenju nove domovine. Nekateri takšni so živeli in delovali tudi v Sloveniji. Priznanje pa gre tudi izdajatelju dela, to je društvu, ki deluje v okviru Prirodoslovno-matematične fakultete v Kragujevcu, in vsem štirim v naslovu imenovanim osebam.

Tone Wraber

**AESCHIMANN, D., K. LAUBER, D. M. MOSER, J.-P. THEURILLAT 2004A:
Flora alpina. Bd. 1: Lycopodiaceae–Apiaceae.**

Haupt Verlag, Bern, Stuttgart, Wien, 1159 str.

**AESCHIMANN, D., K. LAUBER, D. M. MOSER, J.-P. THEURILLAT 2004B:
Flora alpina. Bd. 2: Gentianaceae–Orchidaceae.**

Haupt Verlag, Bern, Stuttgart, Wien, 1188 str.

**AESCHIMANN, D., K. LAUBER, D. M. MOSER, J.-P. THEURILLAT 2004C:
Flora alpina. Bd. 3: Register.**

Haupt Verlag, Bern, Stuttgart, Wien, 322 str.

Junija 2004 je v Švici (Bern), Franciji (Pariz) in v Italiji (Bologna), torej v treh jezikih, nemškem, francoskem in italijanskem, v treh delih na skupno 2669 straneh izšlo imenitno delo, Flora alpina, atlas skoraj 4500 višjih rastlin (praprotnic in semenk) Alp z barvnimi fotografijami Konrada Lauberja in risbami Andréa Michela. Obsežen projekt, njegov vodja je bil David Aeschimann, so že od leta 1990 koordinirali na »Conservatoire et Jardin botaniques de la Ville de Genève« (CJBG) v Švici. V njem so poleg avtorjev knjige dejavno (v izvedenskem in znanstvenem odboru) sodelovali ugledni botaniki, predvsem iz alpskih dežel, med njimi F. Ehrendorfer, P. Ozenda, E. Landolt, F. Pedrotti, S. Pignatti, C. Favarger, H. Niklfeld, L. Poldini, H. Reisigl, T. Wraber idr. Kako so projekt uspešno pripeljali h želeni publikaciji, izvedemo v uvodnem poglavju prve knjige, po kratkem opisu zgodovine botaničnih raziskav v Alpah. Velika spodbuda je bilo večkrat zapisano spoznanje, da ob številnih odličnih delih, ki obravnavajo rastlinstvo in rasteje delov Alp, manjka celovit pregled, ki bi zajel celoten alpski lok, od zahoda do vzhoda. Izvajalci projekta so si zamislili delo z zgoščeno vsebino in čim bolj celovito slikovno opremo. Morfološke opise in določevalne ključne, ki jih najdemo že v nacionalnih in regionalnih florah, so zavestno opustili. Želeli so, da postane Flora alpina jezikovno neodvisno mednarodno referenčno delo.

V uvodnih poglavjih je podroben opis alpskega loka, katerega rastlinstvo to delo obravnava. Upoštevano območje obsega alpske pokrajine Francije, Švice, Lichtensteina, Italije, Avstrije, Nemčije in Slovenije. V Sloveniji so alpski svet od Dinarskega gorstva razmejili s severno širino 46° 6', ob spodnjem teku Idrijce. Dolino Soče dolvodno od Mosta na Soči so tako izločili in mejo postavili na mejni reki Idriji.

V sistematskem smislu delo razlikuje družine, rodove, agregate, vrste in podvrste (skupno 4491 taksonov) in vsak v delu obravnavani takson je označen s tremi številkami, če gre za podvrsto, s štirimi številkami. Posebno pozornost so posvetili znanstvenemu imenstvu, kjer v splošnem sledijo veljavnemu Kodeksu botanične nomenklature. Ob avtorju (avtorjih) veljavnega imena je navedeno tudi delo, kjer je bilo to ime pravilno objavljeno. Ponekod je ob veljavnem imenu napisan tudi bazionim (ime, s katerim je bila vrsta prvič opisana), prav tako so navedeni sinonimi (če jih je več, jih najdemo v kazalu v tretji knjigi) in imenski ustrezniki (npr. če ima vrsta v kateri od regionalnih ali nacionalnih flor drugačno znanstveno ime). Pomembna so domača, to je ljudska imena – v nemščini, francoščini, italijanščini, slovenščini (vir za slednja: Mala flora Slovenije, izdaja iz leta 1984, posodobila B. Frajman in T. Wraber, upošteva izdajo iz leta 1999) in angleščini, kar je nedvomno zelo koristno dopolnilo, npr. tudi za prevajalce. Za vsako vrsto so s simboli označeni podatki o dolgoživosti (enoletnice, dvoletnice, trajnice, grmi, drevesa), življenjski obliki (terofiti, hidrofiti, helofiti, geofiti, hemikriptofiti, hamefiti, fanerofiti, vzpenjalke), o velikosti in obliki rasti, velikosti razmnoževalnih organov, podatki o času cvetenja (fenologija). Posebej so označeni endemiti in ksenofiti. Avtorji razlikujejo tri kategorije endemitov: prave

endemite (razširjeni so izključno v obravnavanem območja Alp), subendemite (vrste, ki se na manjšem številu nahajališč pojavljajo tudi v mejnih predelih izven obravnavanega območja) in vprašljive endemite (verjetno endemične taksone, a trenutno o tem še obstaja dvom). Med ksenofite uvrščajo neofite, torej tujke, ki jih je hote ali nehotе prinesel človek, ali so se v Alpe naselile spontano. Arheofite, vrste, ki so pred koncem 15. stoletja na območju Alp rasle divje v naravi, obravnavajo med domačimi vrstami.

Bistvene so seveda karte razširjenosti vrst. Osnovna enota kartiranja so upravni okraj, skupno 55. Slovenski del Alp (v bistvu gre za alpsko fitogeografsko območje po M. Wraberju kot ga pozna Mala flora) predstavlja tako en sam okraj. Za ponazoritev razširjenosti so izbrali pet barvnih različic (vrsta v nekem okraju zanesljivo uspeva – modra, vrsta v območju po doslej znanih podatkih ne uspeva – bela, vrsta je v območju izumrla – svetlo modra, pojavljanje v območju je dvomljivo – siva, razširjenost v zadevnem okraju je treba dopolniti oz. raziskati – svetlo siva). To pomeni, da če se vrsta kjerkoli, lahko s enim samim nahajališčem, zanesljivo pojavlja v alpskem fitogeografskem območju Slovenije, je obravnavani del našega ozemlja pobarvan z modro barvo. V sosednji Italiji je tak nam najbližji upravni okraj npr. provinca Udine (Videm), v Avstriji pa dežela Koroška (tudi za njujo in sploh za vsak izbrani oz. omejeni upravni okraj velja enako – če ima vrsta v njem vsaj eno zanesljivo nahajališče, je ta pokrajina v arealni karti pobarvana modro). Pri kartah razširjenosti so upoštevali tudi druge južno- in srednjeevropske gorske skupine, npr. Balkansko gorovje, Dinarsko gorstvo, Karpatе, Apenine, Juro, Pireneje, Francoski Centralni masiv in še nekatere – tako da bralec takoj vidi, če je določena vrsta razširjena tudi v katerem od omenjenih gorovij. Pri tem so podrobno za vsak upravni okraj in vsako gorovje našteali vire, po katerih so arealne karte risali in tudi izvedence, pri katerih so podatke preverili. Za alpski svet Slovenije sta to zadnji dve izdaji Male flore (MARTINČIČ & SUŠNIK 1984, MARTINČIČ & al. 1999), izvedenec pa T. Wraber. Za Dinarsko gorstvo so upoštevali različne vire, a ne omenjajo izvedencev. To se pozna, saj je pri razširjenosti obravnavanih vrst v Dinarskem gorstvu zelo pogosta siva barva (ki pomeni vprašljivo oz. še premalo raziskano pojavljanje) in to tudi pri marsikateri vrsti, za katero z gotovostjo lahko trdimo, da uspeva vsaj v slovenskem delu tega gorstva (naštejmo samo nekaj primerov: *Lamium galeobdolon* subsp. *montanum*, *Stachys palustris*, *Prunella grandiflora*, *Gentiana germanica*, *Scutellaria galericulata*, *Acinos alpinus*, *Calamintha grandiflora*, *Origanum vulgare*, *Fraxinus oxycarpa*, *Scrophularia vernalis*, *Orobanche reticulata*, *Erigeron glabratus*, *Antennaria dioica*, *Pulicaria dysenterica*, *Artemisia nitida*, *Homogyne alpina*, *Doronicum austriacum*, *Echinops ritro*, *Arctium nemorosum*, *Scorzonera austriaca*, *Carex brachystachys*, *Sesleria caerulea*, *Hemerocallis lilio-asphodelus*, *Listera cordata*, *L. ovata*, *Streptopus amplexifolius*, *Mainthemum bifolium*, *Polygonatum verticillatum* in še veliko drugih). Pri vsaki vrsti je označena tudi celotna razširjenost, s tem da so jo uvrstili v eno izmed 31 možnih horoloških skupin (geoelementov). Za 75 taksosov (1, 67 %) arealne karte niso izdelali. Predvsem so to kulturne rastline, kjer po različnih deželah različno ocenjujejo stopnjo njihove »udomačitve«.

Življenjske prostore, bivališča oz. habitate tipe v širšem smislu, kjer obravnavane vrste uspevajo, so šifrirali. Vsako vrsto so uvrstili v določeno sintaksonomsko kategorijo fitocenološkega sistema po srednjeevropski metodi. Merilo je bilo, v katerih združbah vrsta uspeva optimalno. Z ekogrami prikazujejo višinsko razširjenost vsake vrste, geološko podlago na kateri uspeva (karbonat, silikat, mešano), vlažnost njenih rastišč, vsebnost hranil in stopnjo kislosti tal na njih (pH) ter (posredno, s pomočjo višinske razširjenosti), temperaturne razmere.

Pomemben del knjige so fotografije rastlin. Večino jih je v naravi posnel Konrad Lauber (prof. Tone Wraber nam je v pismu 31. 10. 2004 sporočil, da je žal ta izvrstni fotograf in botanik zdaj že pokojni). K. Lauber je zaslovel že pri znanem delu Flora Helvetica (LAUBER & WAGNER 1996, 1998, 2001) in nedvomno je večina posnetkov odličnih. Pri skoraj tretjini vrst so za pomoč pri spoznavanju priložene tudi skice A. Michela, ki opozarjajo na pomembne razlikovalne znake. Okoli 5 % vseh fotografij so prispevali drugi avtorji (našteti so na str. 323 v tretji knjigi, med njimi je tudi T. Wraber). Za nekaj več kot 1 % rastlin niso uspeli dobiti posnetkov v naravi, zato so priložili posnetke herbarijskih primerkov.

Zanimiva je kratka analiza alpske flore – porazdelitev taksosov po sistematskih in florističnih kategorijah. V njej je okoli 10 % endemitov, prav toliko tudi neavtohtonih vrst (ksenofitov). Tudi če upošteevamo le domače vrste (kamor po tem delu sodijo tudi arheofiti), je med njimi delež endemitov

nekaj večji od 10 %. Prikazane so tudi družine in rodovi z najbolj zastopanimi endemiti. Avtorji ugotavljajo, da v Alpah ni endemičnih družin, endemični rodovi pa so *Berardia*, *Physoplexis* in *Rhizobotrya*. Omenjajo tudi rod *Hladnikia*, z mejnega območja (ki ga obravnava Flora alpina) v Sloveniji. Vsi ti rodovi so monotipični (z eno samo vrsto). Med endemiti je 50 % endemitov Vzhodnih Alp, 36 % endemitov Zahodnih Alp in 14 % jih je razširjenih v celotnih Alpah. Ob upoštevanju vrst, ki poleg v Alpah uspevajo še v katerem od podobnih pogorij – to je v Dinarskem gorstvu, Karpatih, Apeninih in (ali) Pirenejih, avtorji zaključujejo, da je skoraj vsaka tretja vrsta, ki jo kot domačo obravnava Flora alpina, razširjena v glavnem v srednje- in južноеvropskih gorovjih. Na kratko so opisani tudi vzroki za takšno razširjenost rastlin, predvsem endemizem – geološke razmere, podnebje, ledene dobe. Uvodna poglavja se končajo s kratko predstavitevjo štirih avtorjev (in njihovim skupinskim posnetkom) in zahvalo tistim, ki so poleg že prej navedenih izvedencev sodelovali kot svetovalci (nekaj jih je tudi iz Slovenije).

Večji del prve in celotna druga knjiga je namenjena predstavitvi rastlin. Predstavljene so tudi nekatere vrste, ki, strogo vzeto, v Alpah ne uspevajo, pač pa v njihovi neposredni sosesčini, npr. *Arabis scopoliana*, *Hladnikia pastinacifolia* in *Primula carniolica*. Na koncu druge knjige je pregled izginulih vrst (torej vrst, ki naj bi se v Alpah zdaj ne pojavljale več). Za vsako je izdelana arealna karta in horološka oznaka. Nikjer v Alpah trenutno ni potrjenih njihovih nahajališč, so pa pri večini teh vrst območja, pobarvana s sivo, torej bi njihovo pojavljanje v teh delih Alp bilo potrebno še preveriti. Nekaj je tudi nedavno opisanih ali v zadnjem času na območju Alp novo odkritih vrst, ki so samo našete na str. 1185 v drugi knjigi. Med njimi je takson *Paeonia officinalis* subsp. *banatica*. Daljši je seznam v horološkem ali taksonomskem oziru vprašljivih taksonov (ki torej v Alpki flori niso podrobno predstavljeni). Med slednje so npr. uvrstili vrsto *Valeriana nemorensis*, ki jo je opisal slovenski botanik B. TURK (1992) in ki jo najdemo tudi v dopoljnjeni izdaji Atlasa furlanske flore (POLDINI 2002: 506).

Zelo dobrodošla je tretja knjiga. V njej najdemo pregled družin in rodov, seznam endemitov, kazalo latinskih, nemških, francoskih, italijanskih, slovenskih in angleških imen, fitocenološki sistem (hierarhično urejen pregled sintaksonov z njihovimi avtorji, do ranga podzvez, v katere je eden izmed avtorjev, J. P. Theurillat, uvrščal obravnavane vrste), kazalo teh sintaksonov, seznam uporabljene literature (v njem so samo najpomembnejša dela, med slovenskimi le obe zadnji izdaji Male flore) in popis virov in avtorjev fotografij.

Ob podrobnem branju in pogosti uporabi tega nedvomno tehtnega, zelo uporabnega, v marsičem izjemnega dela bomo najbrž opazili tudi marsikaj, s čemer se morda ne bomo povsem strinjali (npr. že pri nomenklaturi ali taksonomskem statusu, fitocenološki pripadnosti, okoljski oznaki ipd.), verjetno (znani švicarski natančnosti navkljub) tudi kakšno netočnost (temu se še pri veliko manj obsežnih delih skoraj ne moremo izogniti). Že ob prvem, hitrem pregledu vseh treh knjig se je vsaj nekemu, ki ni taksonom, pokazalo veliko novosti v nomenklaturi in sistematiki. V primerjavi z zadnjo izdajo Male flore Slovenije (MFS, MARTINČIČ & al. 1999) ima precej vrst drugačno ime ali drugačen taksonomski rang. Presojo upravičenosti teh novih imen (in drugačnega ranga) prepuščamo ustreznim specialistom.

Drobno opombo imamo v zvezi z omejitvijo alpskega sveta Slovenije. Morda bi vanj lahko priključili tudi Soško dolino med Mostom na Soči in Solkanom, to je pokrajino med reko Sočo in dolino Idrije (Kanalski Kolovrat, Korada), saj gre za južno prigorje Julijskih Alp in je ta pokrajina po geološki zgradbi, podnebbju in rastju zelo podobna pokrajini na drugem bregu reke Idrije v sosednji Furlaniji (Beneški Sloveniji), ki pa jo Flora alpina uvršča med alpske pokrajine (kot del province Udine – Videm).

Nekaj opomb smo si zapisali pri predstavitvi posameznih vrst. Macesen (*Larix decidua*) se na severnem robu Trnovskega gozda zanesljivo pojavlja spontano in bi lahko sivo barvo Dinarskega gorstva prevedli v modro (prva knjiga, str. 102). Cempriin (*Pinus cembra*) ima nekaj domnevno naravnih nahajališč tudi v slovenskih Alpah (KOTAR & BRUS 1999: 46–47) in bi kazalo alpski svet Slovenije pobarvati vsaj z enim od odtentov sive barve (ibid., str. 106). Zanimiva je členitev vrste *Pulsatilla alpina* na več podvrst, med katerimi v slovenskih Alpah uspeva tudi podvrsta *Pulsatilla alpina* subsp. *austroalpina* (ibid., str. 146). Prav tako lahko omenimo, da imajo naši alpski maki v tem delu rang samostojnih vrst, npr. *Papa-ver ernesti-mayeri*, *P. kernerii* in *P. victoris* (ibid., str. 200, 202). Posnetek vrste *Aquilegia nigricans* (ibid.,

str. 186) morda ni najbolj tipičen (po barvi bolj spominja na takson *A. atrata*). Podvrsta *Silene vulgaris* subsp. *antelopum* (= *S. vulgaris* subsp. *bosniaca*) v tem delu nima tega ranga, temveč jo istovetijo s podvrsto *S. vulgaris* subsp. *vulgaris* (ibid., str. 332). Morda je vprašljivo, ali Wulfenov jeglič (*Primula wulfeniana*) res optimalno uspeva v združbah zveze *Potentillion caulescentis* (ibid., str. 636). Po našem mnenju so njegova optimalna rastišča v jugovzhodnoalpskem čvrstem šašju (ki po sistemu v tem delu pripada podzvezi *Caricinion firmae*). Gotovo je umestno, da avtorji, zaradi različne raziskanosti v različnih delih Alp, pri rodu *Rubus* niso šli v podrobnosti in so nekatere male vrste obravnavali (omenjali) pri agregatu *Rubus fruticosus* agg. Podobno so na rangu agregata deloma obravnavali taksoni iz rodu *Alchemilla*. Vrsta *Agrimonia procera* (ibid., str. 754) uspeva tudi v alpskem svetu Slovenije (KALIGARIČ & ŠKORNIK 1998: 13), prav tako vrsta *Potentilla micrantha* (ibid., str. 780). Podobno so v alpskem fitogeografskem območju Slovenije znana in objavljena nahajališča taksonov *Sorbus mougeotii* (str. 780, ker gre v splošnem za zahodnoalpski takson, bi lahko slovenski alpski svet označili vsaj s sivo barvo), *Prunus mahaleb* (str. 812), *Laburnum anagyroides* subsp. *anagyroides* (str. 816), subspontano *Acer negundo* (str. 1044). Kot ksenofita Flora alpina za alpski svet Slovenije omenja vrsto *Prunus serotina* (str. 814), ki jo v MFS še ni, pač pa jo najdemo v Gradivu za atlas flore Slovenije (JOGAN & al. 2001: 303). Na str. 854 v prvi knjigi pri taksonu *Oxytropis campestris* subsp. *campetris* ni pobarvan slovenski alpski svet, čeprav MFS (str. 274) omenja nahajališča v Karavankah. Taksonu *Lathyrus ochraceus* subsp. *ochraceus* (= *L. laevigatus*) istovetijo tudi takson *L. occidentalis* var. *montanus*, čeprav so primerki iz naših Alp bolj podobni primerkom taksona *L. ochraceus* subsp. *occidentalis* (ibid. str. 880). Pri podvrsti *Hedysarum hedysaroides* subsp. *exaltatum* so kot optimalna rastišča izbrali združbe zveze *Caricion ferrugineae*. Po našem izkustvu je to bolj vrsta skalnih razpok (ibid., str. 950). Takson *Laserpitium gaudinii* (= *L. krapfii* subsp. *gaudinii*) ima poleg srednjega dela alpskega loka v arealni karti z modro pobarvano tudi Dinarsko gorstvo, ni pa pobarvan slovenski alpski svet (str. 1144). Ali to pomeni, da ta takson istovetijo s taksonom *Laserpitium krapfii* subsp. *krapfii*, ki po MFS uspeva tako v alpskem (Tolminko) kot v dinarskem in predinarskem fitogeografskem območju Slovenije? Pogrešamo (vsaj v opombah) tudi takson *Gentiana* (= *Gentianella*) *liburnica*, ki ga MFS navaja tudi za alpski svet Slovenije.

V drugi knjigi je na strani 36 najbrž pomotoma izpadlo slovensko ime za vrsto *Lycium barbarum* – navadna kustovnica. Na strani 68 te knjige so pri fotografiji štajerskega pljučnika (*Pulmonaria stiriaca*) upodobljeni listi, ki po našem mnenju pripadajo vrsti *P. officinalis*. Za vrsto *Borago officinalis* (str. 82) je že nekaj let znano subspontano uspevanje tudi v slovenskem alpskem svetu (ČUŠIN 2001: 6). Vrsti *Omphalodes verna* (ibid., str. 94) so dali zelo široko fitocenološko oznako (razred *Carpino-Fagetia sylvaticae*). Po našem mnenju je to vrsta zveze *Arenionio-Fagion*. Pojavljanje vrste *Calamintha menthifolia* (= *Calamintha sylvatica*) v alpskem svetu Slovenije je najbrž zanesljivo, prav tako pojavljanje vrste *Calamintha einseleana* (= *C. brauneana*) – str. 140 in 142. Pri vrsti *Campanula zoyisii* (ibid., str. 304) je treba z modro označiti tudi Dinarsko gorstvo (Trnovski gozd). Vrsta *Campanula pyramidalis* sodi med značilnice jugovzhodnoalpske podzveze skalnih razpok *Physoplexido-Potentillion caulescentis* le pogojno, ker pač to delo ne zajema submediteranskega območja. Po Alpski flori (ibid., str. 326) sta taksona *Campanula witasekiana* in *C. inconcessa* istovetna (na možnost takšnega vrednotenja je pred časom opozoril že T. Wraber). Na str. 554 v drugi knjigi je posnetek nenavadnega herbarijskega primerka za vrsto *Tephrosia longifolia* (= *Senecio ovirensis*)! Pri taksonu *Leontodon hispidus* podvrste omenjajo le v sinonimiki (v kazalu), pač pa najdemo precej podrobno obdelan rod *Taraxacum*, tudi omembo vrste *Taraxacum ceratophorum* za alpski svet Slovenije (najbrž gre za Melzerjevo najdbo z Mangarta – T. WRABER 2001: 70, ki pa jo MFS ne upošteva). Precej težav je bilo s posnetki nekaterih vrst iz rodu *Festuca* (kar je seveda razumljivo, pomagali so si s herbarijskimi primerki). Pri taksonu *Dactylorhiza lapponica* pripominjamo, da so potrjena nahajališča tudi v alpskem svetu Slovenije (glej npr. RAVNIK 2002: 94).

Te naše drobne opombe (morda vse tudi niso upravičene) seveda niti malo ne morejo zmanjšati vrednosti in pomembnosti tega obsežnega, s tremi knjigami zaključenega projekta, zato gre avtorjem in vsem svetovalcem naše iskreno in veliko priznanje. Prepričani smo, da bo Flora alpina zelo kmalu našla pot v naše strokovne knjižnice, saj zaradi cene (190 evrov) vsakomur, še posebej študentom, najbrž

za nakup ne bo dostopna. Brez dvoma bo to med botaniki in fitocenologi, ki smo dejavni tudi v Alpah, splošno uporabljeno in pogosto navedeno delo in se bodo ob tej uporabi pokazale tudi izboljšave, ki jih bodo avtorji lahko upoštevali pri morebitnem (oz. verjetnem) ponatisu.

Literatura

- ČUŠIN, B., 2001: Prispevek k flori Breginjskega kota. *Hladnikia* (Ljubljana) 11: 5–16.
- JOGAN, N., T. BAČIČ, B. FRAJMAN, I. LESKOVAR, D. NAGLIČ, A. PODOBNIK, B. ROZMAN, S. STRGULC - KRAJŠEK & B. TRČAK, 2001: Gradivo za Atlas flore Slovenije. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju, 443 pp.
- KALIGARIČ, M. & S. ŠKORNIK, 1998: *Agrimonia eupatoria* L. in *Agrimonia procera* Wallr. v Sloveniji. *Hladnikia* (Ljubljana) 10: 11–14.
- KOTAR, M. & R. BRUS, 1999: Naše drevesne vrste. Slovenska matica, Ljubljana, 320 pp.
- LAUBER, K. & G. WAGNER 1998: Flora Helvetica. 2. Aufl. Verlag Haupt Bern – Stuttgart – Wien, 1614 pp. (prva izdaja l. 1996, tretja izdaja leta 2001).
- MARTINČIČ, A. & F. SUŠNIK, 1984: Mala flora Slovenije. Praprotnice in semenke. DZS, Ljubljana, 793 pp.
- MARTINČIČ, A., T. WRABER, N. JOGAN, V. RAVNIK, A. PODOBNIK, B. TURK & B. VREŠ, 1999: Mala flora Slovenije. Ključ za določanje praprotnic in semenk. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana, 845 pp.
- POLDINI, L. (s sodelovanjem G. Oriolo & M. Vidali), 2002: Nuovo Atlante corologico delle piante vascolari nel Friuli Venezia Giulia. Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia, Azienda Parchi e Foreste Regionali & Università degli Studi di Trieste, Dipartimento di Biologia, Udine, 529 pp.
- RAVNIK, V., 2002: Orhideje Slovenije, Tehniška založba Slovenije, Ljubljana, 192 pp.
- TURK, B., 1992: Nova vrsta baldrijana, *Valeriana nemorensis* spec. nova v Sloveniji. In: Jogan, N. & T. Wraber (eds.): Flora in vegetacija Slovenije. Zbornik povzetkov referatov na simpoziju slovenskih botanikov v Krškem 24.–26. 9. 1992, p. 46–47, Ljubljana.
- WRABER, T. 2001: Rastlinoslovne raziskave v Triglavskem narodnem parku. In: Bizjak, J. & M. Šolar (eds.): Dvajset let pozneje – 1981–2001. 20 let zakona o TNP, p. 63–71, Triglavski narodni park, Bled.

Igor Dakskobler

ELVICA VELIKONJA: Kako jim rečemo pri nas

Založili Društvo Gora in OŠ Otlica, 2004, 56 str.

22. oktobra 2004 je bila na Osnovni šoli Otlica predstavljena knjiga z naslovom »Kako jim rečemo pri nas« in podnaslovom »prispevek k rastlinskemu imenstvu na Gori«. Poleg zanimivega kulturnega programa, ki so nam ga pripravili učenci, so mi v spominu ostale besede avtorice, Elvice Velikonja, ki najbolj povedo s kakšnim namenom je knjiga napisana: »Rastline v knjigi niso zbrane zato, ker bi rastle samo pri nas. Še zdaleč ne. Večina teh rastlin je celo dokaj pogostih ne samo v Sloveniji, ampak tudi izven. Tudi niso zbrane, ker bile kako drugače znamenite. Te rastline so zbrane v knjigi enostavno zato, ker imajo naša lepa domača imena.« Ali ste vedeli, da dlakavemu sleču na Gori rečejo žižnpajn? Ko boste prebirali knjigo, pa boste izvedeli tudi kaj so lakujni, smukuce, žutene, žvenikelj...

Knjigo je na pot pospremil dr. Tone Wraber, ki je tudi sicer pri njenem nastajanju veliko pomagal. Pomen takšnega dela lepo ponazorijo njegove besede: »Nastala je prikupna, strokovno zanesljiva, nazorno ilustriрана in v več pogledih dragocena zbirka ljudskih rastlinskih imen. Ob tem je treba pripomniti, da obstoječi slovenski rastlinskoimenski zaklad ni do kraja dognan, saj ni popoln niti krajevno niti vrstno vseob-

sežno. So kraji v Sloveniji, kjer tamkajšnja raba še ni bila raziskana in zapisana, predvsem pa je tudi res, da imajo istovrstne rastline na različnih območjih ali celo v najbližji sosesčini mnogokrat različna imena.«

Knjigo sta založili Osnovna šola Otlica in Društvo Gora, za zanimivo obliko knjige pa je poskrbela Suzana Ipavec. Po kratkem predgovoru, kjer nam avtorica, sicer učiteljica matematike in fizike in mentorica botaničnega krožka, predstavi sodelavce knjige, sledi Uvod, v katerem preberemo, kako je knjiga nastala. V poglavju Zakaj »Kako jim rečemo pri nas«? se seznanimo z osnovami znanstvenega poimenovanja rastlin, izvemo pa tudi zakaj so nekaterim rastlinam Gorjani (prebivalci Predmeje, Otlice in Kovka) dali prav posebna imena, druge pa so še zmeraj le roža, trava, grm ...

Sledi opis 32 izbranih rastlin. Vsaka rastlina v knjigi je predstavljena s fotografijo in s tremi imeni. Slovenskemu imenu sledi znanstveno ime (oboje povzeto po Mali flori Slovenije 1999) in na koncu še domače, krajevno ime. Zanimiva oblikovna rešitev nam na levih straneh knjige ponuja besedilo, na desnih pa fotografije. Prav je tudi to, da so skupaj predstavljene različne, vendar na videz podobne vrste, ki imajo zato ponekod ista domača imena.

V kratkem opisu vrst so poudarjene njihove krajevne značilnosti, kje rastejo, za kaj so jih ali jih na Gori še uporabljajo. Nekatere so še pred leti nabirali kot zelišča, z drugimi so se otroci igrali ali se z njimi posladkali, tiste lepe za oko pa so si Gorjanke presadile k hišam in si tako polepšale svoje domove. Zvemo pa tudi za kakšno zanimivo zgodbico ali vražo, povezano s temi rastlinami. Kvalitetne fotografije so večinoma prispevali avtorica in ožji člani družine Velikonja. Na zadnjih straneh najdemo še seznam literature, seznam informatorjev, ki so sodelovali v anketi in kazalo.

Vsekakor je ob prizadevanju gospe Elvke Velikonja in gorjanskih osnovnošolcev nastal dragocen prispevek o ljudskem imenoslovju rastlin, ki je zanimiv ne samo za botanike, ampak tudi za strokovnjake z drugih področij. Tovrstne publikacije v Sloveniji zelo pogrešamo, zato avtorica in njeni sodelavci zaslužijo veliko pohvalo za ves vložen trud in vso podporo ob morebitnih podobnih projektih v prihodnje.

Boško Čušin

Srečanje slovenskih botanikov – Ljubljana, 20. novembra 2004

Vsakoletno srečanje slovenskih botanikov na eno od novembrskih sobot je že ustaljena tradicija. Letos je bil tak dan 20. novembra v Ljubljani na Oddelku za biologijo Biotehniške fakultete. Srečanje je, kot vedno doslej, skrbno organiziral prof. dr. Tone Wraber s sodelavci na katedri za botaniko že omenjenega oddelka in fakultete.

V letu 2004 je dopolnil 80 let prof. dr. Vlado Ravnik. Njegovo pestro pedagoško in znanstveno delo je predstavil prof. dr. Tone Wraber. Prof. Ravnik je opisal nekaj novih rastlinskih taksonov, je eden najboljših poznavalcev družine orhidej pri nas, svoj izostreni čut za opazovanje rastlin pa je združil s slikarskim talentom in ustvaril odlične risbe in slike naših rastlinskih vrst; alpske vrste lahko občudujemo v njegovi ikonografiji Rastlinstvo naših gora (1999).

Minilo je 100 let, kar se je v Sankt Peterburgu rodil prof. dr. Vladimir Tregubov. Raziskoval in služboval je po Evropi (Francija, Bosna, Slovenija), v severni Afriki (Maroko) in v jugozahodni Aziji (Iran). Kar nekaj let je po drugi svetovni vojni preživel tudi v Sloveniji in ga ob G. Tomažiču in M. Wraberju uvrščamo med pionirje pri fitocenoloških raziskavah naših gozdov. Prispeval je tehtne, temeljne študije o macesnovih gozdovih, alpskem bukovju in dinarskem jelovem bukovju. Življenje in delo široko razgledanega strokovnjaka je predstavil njegov sodelavec (v letih 1962/63) na Inštitutu za biologijo SAZU, akademik dr. Mitja Zupančič.

O Andreju Fleischmannu, botaniku, piscu botaničnih pregledov in prvem vrtnarju Botaničnega vrta v Ljubljani je ob 200-letnici rojstva govorila dr. Nada Praprotnik, muzejska svetnica in botanična skrbnica Prirodoslovnega muzeja v Ljubljani.

Letos je nenadoma in mnogo prezgodaj umrl Zdravko Keglevič (1956–2004), odlični gimnazijski učitelj biologije, navdušen botanik, gornik in popotnik. Njegovo življenje nam je ob fotografijah približal njegov študentski sostanovalec in prijatelj dr. Branko Vreš.

Alenka Mujdrica s Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru je s sodelavci preučevala procese zaraščanje vegetacije v okolici Sv. Lovrenca pri Postojni. Pri določanju velikosti zaraščajočih se površin so primerjali različno stare kartografske podlage (najstarejše iz 18. stoletja), obenem pa jih je posebej zanimala vloga kobulnic, zlasti njihovih alelopatičnih snovi pri zaraščanju travnikov v smeri proti gozdu.

O pojavljanju nekaterih redkih in manj znanih vrst v Sloveniji so poročali raziskovalci z Biološkega inštituta Jovana Hadžija ZRC SAZU, in sicer dr. Valerija Babij, mag. Andrej Seliškar in dr. Branko Vreš o vrstah *Sisymbrium loeselii*, *Coronopus didymus* in *Lycopus exaltatus*; o najdbah vrst *Viola pyrenaica*, *Scorzonera villosa*, *Scorzonera humilis*, *Plantago holosteum*, *Plantago maritima*, *Lemna gibba*, *Iris sibirica* subsp. *erirriza* in *Galium rubioides* iz zahodne Slovenije pa je poročal dr. Igor Dakskobler.

Doc. dr. Nejc Jogan s sodelavci Oddelka za biologijo Biotehniške fakultete sodeluje pri mednarodnem projektu 6. okvirnega programa Evropske skupnosti – IntraBioDiv. Podrobneje je predstavil botanične ekskurzije v silikatne avstrijske Alpe.

Med odmorom smo si pod vodstvom dr. Jožeta Bavcona, direktorja Botaničnega vrta v Ljubljani, v bližini stavbe Oddelka za biologijo ogledali na novo urejeni rastlinjak, kamor so pred nedavnim iz že premajhnega in dotrajanega objekta v vrtu ob Ižanski cesti preselili sredozemske lesne rastline in sočnice (kaktuse, debelolistnice in mlečke).

V začetku novembra leta 2004 je izšla monografija »Natura 2000 v Sloveniji – Rastline«, pri kateri je s svojimi prispevki sodelovala večina slovenskih poklicnih botanikov. Knjigo je predstavil mag. Boško Čušin z Biološkega inštituta ZRC SAZU.

Vtise z nekaterih letošnjih mednarodnih botaničnih simpozijev je povzel doc. dr. Nejc Jogan.

Mag. Andrej Seliškar, dr. Valerija Babij, dr. Metka Culiberg, dr. Tatjana Čelik, mag. Boško Čušin, dr. Božo Drovenik, dr. Branko Vreš in Vinko Žagar so v letošnjem letu kartirali habitatne tipe na postojnsko-pivškem območju in predstavili njihovo naravovarstveno vrednost.

Branko Bakan s Pedagoške fakultete v Mariboru nas je prepričal, da Prekmurje, čeprav biotsko zaradi intenzivnega kmetijstva navidez ena najbolj osiromašenih slovenskih krajin, še vedno skriva mnogo zanimivih rastlinskih vrst, ki jih tudi botaniki s precej daljšim stažem redko odkrijemo v naravi.

Dr. Boštjan Surina (z Znanstveno-raziskovalnega središča Univerze na Primorskem v Kopru) in Tinka Bačič (z Oddelka za biologijo Biotehniške fakultete) sta pripravila kronološki pregled naravovarstvene problematike območja Volovje rebri pri Ilirski Bistrici.

Za konec srečanja smo se ob predavanju doc. dr. Roberta Brusa (z Oddelka za gozdarstvo Biotehniške fakultete) preselili v Kalifornijo med najstarejše in najvišje še živeče rastline – drevesa na svetu.

Vsi predavatelji so bili strokovno skrbno pripravljene, njihova predavanja pa so bila ob zanimivih fotografijah tudi prijetno estetsko doživetje.

Valerija Babij